

Familie Hassing uit Wildervanksterdallen over hun nieuwe leghennenstal:

'Kippen leggen geen ei meer in een luxe stal'

PLUIMVEEHOUDERS HENK EN JEANET HASSING HEBBEN HUN HOOFDEN NIET OP HOL LATEN BRENGEN MET ALLERLEI INNOVATIEVE TECHNIEKEN VOOR HUN NIEUWE BIOLOGISCHE LEGHENNENSTAL. GEWOON NUCHTER NADENKEN OVER PRAKTISCHE OPLOSSINGEN. DE NIEUWE STAL IS DAAROM BIJNA EEN EXACTE KOPIE VAN HUN OUDERE STAL, MET ALS GROTE BIJZONDERHEID DE NATUURLIJKE VENTILATIE. „DAT WERKT BIJ ONS BETER DAN DURE VENTILATOREN.“

Wildervanksterdallen ligt op de grens van Groningen en Drenthe, langs de N33 tussen Assen en Veendam. Het landschap kenmerkt zich door uitgestrekte landerijen met weinig bomen of bossen en een wind die bijna altijd waait. De nieuwe en grijskleurige biologische stal voor 6.000 leghennen van de familie Hassing is daardoor al van ver te zien. Aan de weg staat een wagenpark van dubbel geparkeerde witte

busjes met logo's van timmermannen, elektriciens, installateurs en andere werklieden. De bedrijvigheid is groot. Over enkele weken gaan de eerste leghennen in de nieuwe stal en dat betekent aanpoten voor iedereen.

De nieuwe stal van Henk en Jeanet Hassing oogt eenvoudig, maar tegelijk ook bijzonder. Op het dak zit een open nok en ook de zij-kanten van de stal zijn open met oprolbare windbreekgaasgordijnen. Grote luchtpijpen op het dak ontbreken. De familie Hassing

heeft als één van de weinige pluimveehouderijbedrijven in Nederland voor natuurlijke ventilatie gekozen. De keuze past helemaal in de nuchtere filosofie van beide agrariërs. „Het moet eenvoudig maar goed zijn“, zegt Jeanet Henk vult haar aan: „Iets wat goed werkt, moet je niet veranderen.“ Hij doelt daarbij op de natuurlijke ventilatie in zijn oude stallen met 9.000 leghennen, die bijna driehonderd meter van de nieuwe stal liggen.

Weinig problemen

„We hebben inmiddels behoorlijk wat ervaring met natuurlijke ventilatie“, gaat Henk verder. „Dat bevalt goed en de resultaten zijn uitstekend. We hebben weinig problemen met de kippen. Ze zijn gezond, vertonen geen agressief gedrag, produceren goed en ze zijn mooi rustig. Met ventilatoren heb je altijd kabaal en de lucht 'soest' constant door de stal.“

Jeanet vervolgt: „De lucht die van buiten naar binnen zuigt, zorgt altijd voor tocht. Geen enkel dier houdt van tocht. Bovendien trekken we geen lucht naar binnen, waardoor er minder virussen en bacteriën in de stal komen.“

Wat beiden vooral merken bij de natuurlijke ventilatie, is dat er minder stof opdarrelt. In hun natuurlijk geventileerde biologische stal hebben de kippen altijd frisse lucht. Volgens Henk wordt er daardoor ook minder fijnstof uitgestoten. Dit mede door het feit dat er niet actief door grote ventilatoren lucht uit de stal naar buiten wordt geblazen.

Hoe zit het met het klimaat op warme dagen? „Het klimaat en de temperatuur zijn prima te sturen“, antwoordt Henk. „We kunnen de natuurlijke ventilatie regelen met de kleppen in de open nok en de oprolbare gordijnen. Dat wordt automatisch geregeld door een computer, dus daar hebben we geen omkijken naar. In de zomer hebben we nooit hitteproblemen en in de winter zijn er geen problemen met de kou.“

Een reden waarom de natuurlijke ventilatie bij hen goed werkt, komt volgens Jeanet door het feit dat ze in een open landschap zitten, waar het altijd waait. „Wellicht werkt het in een bosrijke omgeving minder goed.“

Van batterij naar biologisch

Inmiddels hebben Henk en Jeanet al vijf jaar goede ervaringen met natuurlijke ventilatie. De oude stallen werden namelijk in 2012 van legbatterijstal naar biologisch met natuurlijke ventilatie omgebouwd. Voor beiden was de overgang van legbatterij naar biologisch een grote stap, die ze op hun gebruikelijke nuchtere manier gemaakt hebben.

„We moesten de legbatterijstal vanwege de wetgeving opruimen“, vertelt Henk. „We kregen te horen dat biologische leghennen wellicht een alternatief zouden kunnen zijn, maar dat stond ver van ons af. We hebben verschillende bedrijven bekeken. Ik heb het toen nog niet laten merken dat ik dit eigenlijk wel prachtig vond. Het sprak ons aan dat de kippen los liepen. Het gaf ons het gevoel weer boer te kunnen zijn.“

De keuze viel uiteindelijk op biologische leghennen, maar de oude stallen moesten worden afgebroken en opnieuw opgebouwd. Nu,

vijf jaar later, heeft het pluimveehoudersechtpaar een nieuwe stap ondernomen om het bedrijf verder uit te breiden. Dat Henk 66 jaar en Jeanet 62 jaar is, belet hun niet het avontuur aan te gaan. Ze hebben te veel boerenbloed om aan enige vorm van pensionering te denken. Ze werken zich liever in het zweet tussen de kippen dan zich blind staren achter de geraniums.

Vlotte voorbereiding

De voorbereidingen voor de nieuwe stal verliepen vlot en fijn, bijgestaan door Wim Hoeve van Hoeve-Advies. Henk vertelt: „We hadden op het erf nog een schuur staan, die niet geschikt was voor kippen. En verderop hadden we nog een stuk grond. Daar mochten we van de provincie op bouwen.“

Gemeente en provincie waren welwillend om mee te denken over de plannen van familie Hassing en via keukentafelgesprekken met alle partijen werden de ideeën en wensen uitgewisseld. Zo wilde de landschapsarchitect een grijze stal. Geen probleem, want er werd ook naar de wensen van de twee pluimveehouders geluisterd. Op zijn beurt hielp de landschapsarchitect de familie weer. De pluimveehouders willen graag kraaien rond hun erf hebben om roofvogels te verjagen en binnenkort worden zwarte dennen geplant, want kraaien nesten hier graag in.

Het overlegproces verliep vlot en prettig, maar het echtpaar beseft wel dat ze een streepje voor hadden omdat ze biologisch zijn. „We kregen 'groen licht' voor ons concept“, vertelt Jeanet. „Pas daarna hebben de vergunning aangevraagd.“

Het proces over hoe de nieuwe stal eruit moest komen te zien, verliep niet moeilijk. De oudere biologische leghennenstal beviel hen goed. Henk wist dat het bijna een exacte kopie moest worden van deze stal. „Gewoon natuurlijke ventilatie. Stallenbouwers komen altijd meteen met ventilatie en het nieuwste van het nieuwste. Bij ons geen ventilatoren. Dat is veel goedkoper en werkt uitstekend.“ Ze hebben sinds 2012 vier koppels in de oude biologische stal gehad en het waren volgens de adviseurs allemaal topkoppels.

„Komt dat door de natuurlijke ventilatie? Dat weten we natuurlijk niet. Er is weinig onderzoek gedaan naar natuurlijke ventilatie en

leghennen. Zelf hebben we ook geen vergelijking tussen wel of niet natuurlijk ventileren”, reageert Henk nuchter.

Hoewel de oude stallen goed bevallen, hebben ze wel een aanpassing gedaan in het nieuwe stalontwerp. De afdelingen van 3.000 legkippen hebben ze iets minder lang maar wel breder gemaakt. Hierdoor kunnen ze gemakkelijker met een kruiwagen, karretje of shoveltje door de stal rijden. In de oude stallen is het net iets te smal.

Gangbaar en praktisch

De nuchterheid en praktische insteek komen ook terug in de nieuwe stal. Wat goed en goedkoop is, wordt toegepast. Zoals het gebruik van ijzer en hout in plaats van kunststoffen. In de stal geen mestschrapers, want dat beetje werk kunnen ze zelf wel doen, vinden ze. Bovendien kunnen kippen zich eraan verwonden. Ook de mestdroogband en eierenband zijn degelijk en standaard.

De afvoerband van de mest op de grond is gewoon een platte rubberen mat, die de mest naar buiten transporteert. Gemakkelijk om er met een shoveltje overheen te rijden. Verder zijn er gangbare led-lampen gemonteerd en op het dak liggen normale golfplaten.

„Eigenlijk is onze stal heel simpel”, geeft Jeanet aan. Henk illustreert: „De kippen leggen geen ei meer in een luxe stal.”

Met zonnepanelen wachten ze nog even. Eigenlijk hebben ze liever een mooie lage windmolen met houten wieken. Dat past volgens Jeanette beter bij de uitstraling van het biologische bedrijf. Henk voegt er nuchter aan toe: „De wind waait hier altijd. Dag en nacht. De zon schijnt niet constant. Van een windmolen krijgen we dus altijd elektriciteit.”

Goede legnesten

De nuchterheid betekent overigens niet dat ze op alles bezuinigen. „Op de legnesten besparen we niet”, zegt Henk. „Die moeten gewoon goed zijn. Het moeten nesten zijn waarin de kippen gemakkelijk bewegen en rustig kunnen leggen. Het water en voer moeten ook goed en snel bereikbaar zijn.” In de nieuwe stal

komen daarom dezelfde legnesten van Big Dutchman, want daar hebben ze goede ervaringen mee.

Buiten bij de stal staat nog iets opvallends. Een voersilo die niet taps toe loopt, maar die is plat aan de onderkant. Henk heeft een duidelijke uitleg achter deze keuze. „De platbodemsilo is duurder, maar het voer blijft veel beter gemengd. In een gangbare silo zakt het grove materiaal onder meer door de trillingen van de vijzel naar beneden. Dat wordt vervolgens aan de kippen gevoerd. Die krijgen dus in de eerste periode veel grove maïskorreltjes en later meer het fijne voer. Maar juist in dat fijne voer zitten de meeste voedingsstoffen. De kippen krijgen dus niet constant hetzelfde voer. Toen ik een aantal jaren geleden een platbodemsilo kocht, schoten de resultaten met twintig procent omhoog. Hier is ook geen onderzoek naar gedaan, maar het verschil was opvallend. Een platbodemsilo is echter lastiger te verkrijgen en aanzienlijk duurder, maar het is de investering waard.”

Bloedluis en steenmeel

De kippen krijgen niet alleen beter gemengd voer. Elke dag worden ruifjes in de stal met gedroogd gras gevuld. Dat vinden de kippen heerlijk en ze kunnen volgens Henk beter aan het gras pikken dan aan elkaar. Henk heeft ook steenmeelbakken in de stal staan, die hij regelmatig moet vullen. „Steenmeel werkt uitstekend tegen bloedluis. De kippen pikken ervan en krijgen mineralen binnen, maar ze krabben er ook in. Sterker nog, de kippen kunnen niet wachten op vers steenmeel om lekker en met zijn alle tegelijk te stofbadend. Dan zitten hun poten en onderste veren onder het steenmeelstof en het meel komt ook op de zitstokken terecht. De bloedluizen drogen door het steenmeel uit. Daarnaast blijft de stal door het steenmeel mooi droog. Het beetje stof nemen we voor lief.”

Het gedroogde gras, het steenmeel en het wekelijks verwijderen van mest onder legnesten zorgen wel voor extra werk, maar ook hierover zijn Henk en Jeanette nuchter. „We doen alles onder het motto van bewegen. Een mens en boer moet bewegen. Je hoeft het jezelf niet altijd gemakkelijk te maken. Een beetje bukken mag. Ook in onze nieuwe stal.”